

Els trencaments al Trabucador, el cabal sòlid del riu i les regressions deltaïques

Tots tenim present el trencament del Trabucador succeït del 20 al 22 del passat gener, a causa del temporal Glòria. Cal recordar també el trencament esdevingut l'octubre de 1990. D'altra banda, fa uns 50 anys vells mariners de la Ràpita em van referir diversos trencaments de principis del segle XX. També tenim constància documental d'un fort trencament del Trabucador l'any 1779 segons un document de l'Arxiu de Simancas, amb referència *Gerra moderna n. 3327*. El que mai s'ha fet ressaltar, en tractar d'aquests trencaments del Trabucador, és que són la part més violenta i visible del procés de regressió de la costa exterior de la barra, des que aquesta es va començar a formar cap al segle X. En aprimar-se la barra per la regressió de la costa exterior els onatges de les llevantades normals de mar obert creuen per sobre de la barra amb més facilitat depositant ventalls de sorra a la seva costa de la banda de la badia, i així, aprimant-se per la costa de fora i recreixent per la costa de dins la barra migra, amb trencaments superficials ocasionals, quan els temporals són molt forts. Així és com es desplaça la barra cap a la badia, tal com acredita de forma continuada la seqüència cartogràfica, des que es tenen plànols fiables de l'entorn, a principis del segle divuit. De fet tota la barra de Trabucador està actualment dintre del que a principis de segle XX era badia. És exactament el mateix

procés que ocorre al llarg del segle XX amb la barra que separa els calaixos o llacunes de Buda del mar obert.

Quan el Trabucador es va trencar durant una llevantada l'octubre de 1990 uns enginyers de camins, professors de la Politècnica de Catalunya, sense la més mínima idea de com funcionava la barra, ni de la seva història evolutiva, van diagnosticar erròniament que el "problema" del trencament era que els onatges de les llevantades podien passar per sobre de la barra cap a la badia (com havien fet sempre) i per resoldre-ho es va construir una duna de 6 km per tal d'evitar el trabucament dels onatges per sobre de la barra. Lògicament això no va impedir que continués la regressió per la costa exterior, però, en no poder l'onatge traspasar la barra i aportar sorra a l'altra banda, la duna sí que impedia el recreixement en amplada per la costa interior. Posteriorment, en aprimar-se progressivament la barra per la regressió de la costa externa, la duna es va anar trencant i novament l'onatge, en "trabucar" per sobre de la barra, va poder anar recreixent-la per la costa interior i recuperar l'amplada que li correspon, fins al nou i recent trencament generat pel gran temporal Glòria. Ara l'enginyer forestal coordinador tècnic de la Taula de Consens proposa per a la Marquesa una actuació comparable a la que es va fer al Trabucador després del trencament de 1990. Aportar sorra a la platja de la

Marquesa i fer una duna, per a evitar que l'onatge traspassi la platja, tal com es va fer al Trabucador, i tractant de no recular ni un pam, però, ignorant que la platja de la Marquesa recula perquè la seua regressió (com al Trabucador) va lligada a la regressió del talús submari de davant la platja, i per tant no es pot resoldre actuant tan sols sobre la regressió de la platja, com tampoc es va poder resoldre al Trabucador. No s'ha après res. L'enginyer de la Taula de Consens proposa els mateixos errors que fa 20 anys van fer els enginyers de camins de la Politècnica. Parar la regressió, fonamentalment reforçant la platja, però, ara s'afegeix un nou error, ja que aquesta actuació es planteja com a solució temporal "mentre no es recuperi el cabal sòlid del riu".

Els problemes regressius actuals de la quasi totalitat de les costes del Delta no deriven de la manca de cabal sòlid del riu. Depenen en gran part de l'orientació de cada tram de costa respecte de l'onatge de llevant. De fet sols cal mirar la foto aèria en color del Delta al Google Earth de l'ordinador, per veure que tots els trams costaners del Delta amb moderada oblicuitat respecte de l'onatge de l'Est tenen platja prima i són regressius. Al marge esquerre és el cas de la zona de la Bassa de l'Arena-la Marquesa fins al Far del Fangar, mentre que al marge dret és el cas dels Calaixos de Buda i del Trabucador fins al Far de la Ban-

ya. Per contra, com mostra el Google Earth, tots els trams costaners amb forta oblicuitat respecte de l'onatge de llevant tenen platges amples i són trams de sedimentació. És el cas del tram de l'Alfaceda-Serrallo i dels extrems de les puntes de la Banya i del Fangar. És, doncs, evident que l'orientació de cada tram de costa respecte de l'onatge de llevant condiciona en gran mesura el seu caràcter regressiu o sedimentari amb independència de les aportacions del riu a la desembocadura. De res servirà esperar la recuperació del cabal sòlid del riu per resoldre aquestes regressions. Tant per la seqüència cartogràfica com per la referència documental de 1779, és evident que el Trabucador, com part de la seva dinàmica natural, ha sofert regressió, migració, i trencaments des de sempre, i sempre s'ha recuperat sense intervenció humana, amb més o menys temps (depenent de la meteorologia subseqüent) quan no existia la indústria salinera de la Banya movent camions per sobre d'ella, com fa des de la segona meitat del segle XX, i exigint, a més, una ràpida reparació del trencament per al seu propi ús comercial permanent, per cert, en una zona de "Domini Públic Marítim Terrestre" tant obvi com és una platja. No recordo si segons la llei de costes cal alguna mena de concessió per utilitzar de forma permanent una platja com a vial comercial, en tot cas potser hauria de pagar l'em-

Antoni Canicio
geòleg jubilat

presa salinera els treballs de restauració ràpida de la barra, perquè fonamentalment aquests treballs es fan per l'interès comercial industrial d'aquesta empresa. Al turisme li sobren quilòmetres de platges en aquella zona (mentre la barra es restaurés sola a poc a poc) i no necessita anar fins a la Banya, perquè té l'accés restringit pel fet de ser Reserva Natural.

Per resumir i concloure cal deixar clar que, tot i ser convenient lluitar per recuperar el cabal sòlid del riu, tant per combatre la subsidiència, com per evitar la regressió de l'entorn ampli de les desembocadures, és un error fer actuacions per controlar o aturar les regressions de la resta de la costa, com a solucions temporals, ja que no es recupera el cabal sòlid del riu, tal com tot sovint se sent dir per uns i altres. Encara que es recuperés el 100% del cabal sòlid del riu, les diverses zones regressives de la costa continuarien sent-ho igual. L'única manera raonable d'abordar aquestes regressions es assumir-les i fer actuacions adaptatives